

تحلیل نقش شاخص‌های شهر خلاق در توسعه گردشگری شهری (مطالعه موردی شهر اصفهان)

علی پناهی^۱، مجید داداش پور مقدم^{۲*}

۱- استادیار و عضو هیات علمی گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران

ranspntabriz@gmail.com

چکیده

امروزه نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند و همچنین سه چهارم کل فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در شهرها رخ می‌دهد. شهرها در بهره‌برداری از خلاقیت به منظور توسعه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ... نقش حیاتی ایفا می‌کنند. شهرهای خلاق، شهرهایی هستند که گرایش‌ها جدیدی را در زمینه هنر، فرهنگ، اجتماع رواج می‌دهند و از طریق فعالیت‌های متنوع در زمینه خلاقیت، صنایع خلاق و نوآورانه به جذب و توسعه گردشگری شهری می‌پردازند. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش به ارزیابی نقش شهرهای خلاق در توسعه گردشگری شهری شهر اصفهان پرداخته است. در این پژوهش از شاخص‌های شهر خلاق ریچارد فلوریدا و شاخص‌های شهر خلاق وانولو برای تحلیل موضوع استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد شهر اصفهان براساس شاخص‌های تعریف شده فلوریدا و وانولو، پتانسیل زیادی جهت توسعه گردشگری شهری برخوردار است. شاخص‌های هنر، منظری شهری، سرزندگی فرهنگی، مطبوعیت‌های ویژه و شاخص تنوع بیشترین ارتباط را در زمینه توسعه گردشگری شهری دارند. مسئولین و مدیران شهری باید از این پتانسیل جهت جذب گردشگر و توسعه گردشگری شهری استفاده نمایند. در این زمینه بهره‌گیری از نخبگان شهری، اساتید متخصص، مدیران متفکر می‌تواند راهگشا باشد.

واژگان کلیدی: شهر خلاق، گردشگری، گردشگری شهری، شهر اصفهان

۱-مقدمه و بیان مساله

در جهان امروز، شهرهای بزرگ یا کلان شهرها اهمیت و جایگاه ویژه‌ای در شکل‌گیری جریان‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و تکنولوژیکی دارند و عملاً به کانون‌های پویایی، تولید و توسعه اقتصادی و اجتماعی جهان معاصر تبدیل شده‌اند. کلان شهرهای امروزی کانون ثروت، قدرت، تولید انبوه، نوآوری‌های فرهنگی، انواع ایدئولوژی‌ها و سرانجام کانون مصرف انبوه محسوب می‌شوند. کلان شهرها همچنین به جهت بهره‌مندی از ویژگی‌هایی همچون تمرکز، تنوع و پویایی و تحرک، پتانسیل‌های فراوانی برای پرورش و جذب سرمایه انسانی خلاق و به موجب آن، دستیابی به توسعه اقتصادی دارند (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۸۸). کلان شهرهای ایران نیز امکانات و خدمات وسیعی را در خود جای داده‌اند که آنها را از دیگر شهرهای کشور متمایز می‌کند. علاوه بر این، تنوع فعالیت اقتصادی، تمرکز بخش اعظم مراکز آموزشی، تمرکز فعالیت‌های فناوری و تولید اطلاعات، برخورداری از مهمترین مراکز فرهنگی و مواردی از این قبیل می‌تواند جاذب سرمایه خلاق باشد و زمینه مناسبی را برای جذب گردشگری شهری فراهم آورد. شهر خلاق مکانی است که در عصر توسعه با تمرکز بر نیروی بی‌پایان و فراگیر خلاقیت و مشارکت دانایی محور شهروندان و با تاکید بر فراهم نمودن منابع و امکانات برای گسترش صنایع خلاق، سعی در جذب گردشگری برای تحقق توسعه شهری و افزایش کیفیت زندگی شهروندان دارد. شهر خلاق، مبحثی جدید و مورد توجه در حوزه شهرسازی است که فلوریدا آن را برای اولین بار در سال ۲۰۰۲ در کتابی با عنوان " Creative Class" مطرح کرد و آن را مکانی با تمرکز بر طبقه خلاق و با محوریت خلاقیت و دانایی تعریف نمود؛ چنین شهرهایی سعی در بهبود زندگی شهروندان دارند (لطفی زاده دهکردی و شاهدی، ۱۳۹۳). متخصصین زیادی در زمینه شهرهای خلاق به پژوهش و